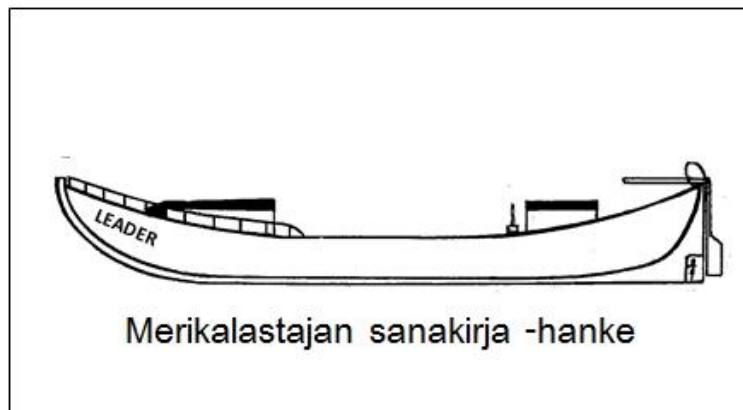

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Veikko S. I. Veneranta (s.1948)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastattelun ajankohta: 19.5.2016

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 2 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Veikko Venerannan isän puoleisessa suvussa kalastusta on harjoitettu Pooskerista käsin ainakin jo 1860-luvulla. Veikolle kalastus, jota hän harjoitti aikoinaan lähinnä Lasse-veljensä kanssa, on ollut ainoa tulonlähde ennen eläkkeelle jäämistä. Heidän pyydysvalikoimaansa ovat kuuluneet silakkaverkko ja rysä, 1980-luvulla myös lohen kiintosiima.

Revelissä

Mä olin **Revelis** paljo sielä, Huikan eli Rantasen Yrjön kans. Heti ko mä pääsin koulusta ni mentii sinne ja *pesät* mereen, kolome, *siikapesiä*. Joka pesällä oli *kalakassi*. Sitte me kiikaroiitiin ja lähädetiit soutaa ja ottaa ennenko lokki sai tapettuu sen siian. Sitte ko niitä keräänty tarpeeks ni **Brännäsviikin** Aapeli, joka kuluki silakkarysillä poikiensa Erkin ja Heimon kans, vei ne Lahtoselle tai kelle ne vei, sinne **Saanteesee**. Sinne aina Huikka kaloja lähetti. Sitte ne poikkes taas Revelissä ko ne toi tilin.

Veikko Veneranta. Kuva: Juhani Mellanoura.

Sitte ko mä olin neljäntoista vanha, ni mä rupesin Luotosen Antin kans kalastamaa. Me kalastetiit taajemmilla verkoilla. *Siianpyynti* alako toukokuus, me käytiin viikonloppuna, aamulla kouluu, mutta se oli vähä raskasta. Siinä meni koko kesä sitte. Antilla oli *paatti*, siinä oli pieni *penhartti* keskellä. Antti soui ja mä *pelasin verkkojn kans*. Antti lähti aina viemää kaloja maihin sitte, todennäkösesti linja-autoo. Kalastetiit joka yö, *ko vaa oli kelii*. Ja Antti kalasti aina siitä **Kräksin maanpuolelta särkiä** ja teki *kraavii* niistä. Ei niin paljo ollu siikoja, että hän olis siikaa pistäny kraaviks. Hällä oli hapanleipä, voita päällä,

särkikraavii ja piimäkannu. Ne oli hänen evääs. Revelissä yleensä palo nuotio. Laudan päällä oli siika. Sitä mä söin. Emmä särkikraavii syäny.

Revelin saari on **Köörtilän** yhteisten alueiden osakaskunnan yhteisomistukses. Paavo Liljeforssi on syntyny Revelissä. Se kämppä on ainoo joka on pystys. Tämä Liljeforssin kämppä, misä Huikkaki oli ja me oltiin, ni mä en edes tiedä kuka sen omistaa. Sen varmaan omistaa se yhteisten alueiden osakaskunta. Isä rakensi silloin siihen idänpuoliseen päähän.

Kämpän lännenpuolinen on vanha osa, siinä oli Lassella (Veneranta) viimiseks se palovakuutus. Hän makso sitä. Eikö siitä länsipuoli ol luonnonsuojelualuetta ja loppu on virkistysaluetta. Mä vein sen sitte palovakuutusmaksulapun Kumpuselään Hannulle, ko Hannu hoisi näitä asioita. Että jos mä vien sinne lukon, ja tuon hälle avaimen ni hän maksaa sen lukon hinnan. Se oli markka-aikaa, olisko se ollu 25 markkaa lukko. Siinä oli kaks avainta, ni Hannu anto mulle toisen avaimen, jos tarttet, sulla on asiaa sinne.

Sitte siellä (Revelin kämpässä) kävi semmone ko x (ei-ammattikalastaja). Se meni taas sinne, en tie millä se oli hakattu, lukkoo ei saa auki. Hän hakkas sen lukon. X oli ollu vihanen, että kämpän ovi oli pantu lukkoon. Mä toimin vaa niinko miehet käskee. Ei siellä ol kukaa käyny siinä kämpäs. Siittä on niin paljo aikaa. Lasse eli silloin vielä. Siittä tulee 18 vuotta, ko Lasse on hukkunu.

Rävelin kalastuskämppä. Kuva: Merikarvia-seuran arkisto.

Mun aikana Suntilan Suunella oli Revelis kans kämppä. Se rakensi kämpän siihen, mutta sen jälkeken ko Suune lähti **Ruotsiin**, ni hän myi sen. Se oli Salosen Pauli, ihan siviilimies Porista. Hän osti sen. Olisko se ollu tuhannen markkaa ko makso siitä. Yhteisten alueiden osakaskunta olis halunnu perii vuokraa kämpän paikasta, mutta Pauli ei maksanu ja purki sen kämpän pois.

Harjus ja muikku

Sillonko kalastelin Huikan kans Revelis *harjuksia* pyöri näillä vesillä, mutta ei me niitä yritetty kalastaa. Oliko se niin, että näillä vanhoilla miehillä oli niin paljo järkee, että se on uhanalainen kala, että annetaan sen olla. Joku siellä kävi ja *perholla* heitti. Ainakin Helleranta, millä oli mökki **Ryyysperissä**, ni sillä oli *harrilauta*, millä se veti, missä oli perhoja enempi. Se kalasteli siinä 1960-luvun alussa. Huikka sano sille kerran, että anna ny niitten olla ettet yhtä päätä kalasta, ni se lopetti sen siihen. Jos verkoista joskus harjus tuli, kolme, neljä tuli, ne laitettiin *siikalaatikon* kylkeen. **Masperin ulkoreuna** on ollu semmone, että siitä aikoinaan oli saanu harjuksia perholla heittämällä.

Lasse pyysi paljo *muikkuu* **Masperin takaa** (1990-luvun alussa). Se oli komiaa muikkuu, ko meillä oli 22 milliset silakkaverkot, kuus metrii syviä, kolkytä pitkiä. He *nyppi* käsin muikut ja *pudistuskoneella roskakalat*. Siittä saatto saada kuutta seittämääkymmentä kiloo aamus (muikkuja), mutta kyllä joskus sata kilooki oli. Se oli elo-syyskuuta, kaikki Mäkiselle (**Poriin**).

Vesiympäristön muutokset

Silloin 1960-, 1970-, 1980-luvulla vaikutti kalastukseen voimakkaasti (Porin) Vuorikemia ja sen aiheuttamat saasteet ja *silmättömät silakat*, mikä oli ihan merkittäviä. Ko *silakkarysien ankkurit* tehtiin raudasta, ni pahimmillaan ne kesti kolme vuotta, ko ne ruastu pois. Ne syöpy niin huonoks.

Ei pyydykset sillai, ne oli *nailonii*, ei ne pyydyksiin vaikuttanut, ko niis oli *alumiinivyät*. Kalansaaliin määrään, siinäkin oli varmaan vaikutuksia, siinä oli oikein huonoja vuosia. Se on menny aaltoilevasti rysäkalastus, oli hyviä ja huonoja vuosia. Se meni vähän luonnollisemmaks ko meri rupes puhudistumaa.

Verkoissa se vaikutti saalismääriin. Tietysti se oli sillon huonompaa, siian koko pieneni, sillain että, sillon ko mä olin pikkupoika, silloin oli kunnan kaloja ko Revelissä oltii, sielä oli kiinteitä *pesiä, aitoja, koettiin* sielä, sillon oli keskipaino lähemmäks kaks kiloo, kilonen siika oli pienempi. Sitte ko ne (Vuorikemian tehtaiden) päästömäärät rikkihapon osalta kasvo niin siian koko pieneni, kilonen oli jo iso. Mä en tie sitte lisääntykö se siian *ajoverkkokalastus*, mutta ko rikkihappo väheni, ni kyllä oli isompia siikoja joukos. Mä en sillain kauheesti siian *rääkikalastukseen* osallistunu ko meillä oli se toinen, se *silakan verkkokalastus*, mitä harjotettii.

Ko rikkihappo väheni ni rantavedet alako enemmän rehevöitymää. Vesikasvillisuus alko kasvaa ja nuo matalat lahadet kasvaa kesäsin voimakkaasti. *Sinilevää* ei täällä matalis lahdis ol. Kyllä sitä tuossa ulkopuolella oli sillon jo, muttei se meillä estäny sitä kalastusta. Sillon oli sitä sinilevää, sillon ko *turskaa* oli. Meillä oli *turskaverkkoja* meres, tosa **Makkarasta Honkolla**. Oliko siinä kerran kahadeksankymmentä turskaverkkoo pyynnis. Niillä tietysti pyydettii *pohojasta*. Yhyden yön saalis oli neljäsataa siikaa, niistä kuuskymmentä viis millisistä! Siinä oli kauhee sinileväkerros päällä. Turskaa ei ollu likikää niin paljo ko oli siikaa. Sattu olemaa vaa semmone siikalauma. Se teki sen koukkauksen. Ei sen jälkeen sitte ol mitää semmosta isompaa *siikasatsii* ollukkaa. Sillon oli sinilevää niin, ettei turskaverkkoja enää laskettukaa. Oliko se neljä viikkoo ettei päästy edes kalastamaa. Turska katos sitte aika nopeesti (1980-luvun puolivälissä).

Edellisen kerran ko sitä turskaa on ollu enämpi, ni se on 50-luvulla ollu. Mä muistan vaa, ko isällä oli *lahnaverkoja Norperis*, ni sieltä tuli isompia turskia, tuli turskia kaks-kolomesataa kiloo kerralla. Mä en sillon vielä itte käyny kalastamas, mutta muistan hyvin ko siinä isän kans pyörin. Ko 80-luvulla rupes ilmestymää, ni ensimmäiset oli silakkaverkois kahdenkymmenen sentin mittasia, ni kyllä hyvin tunnisti kalan.

Me *puhdistettii* siikaverkkoja pesemällä, ko sielä oli *levää* ja *hauruu*. *Hauru* oli semmonen että sen melekeen täyty nyppii verkoista, sitä *rakkolevää*. Sitä oli sillon vielä. Me *puhdistettii vispilällä*. Siinä täyty olla yleensä kaks (miestä), että sai *pidetty liinan vähä piukas*. Mun isä puhu *haurusta*, sitä tuli (tuulella iso vesi toi) Revelii semmosta metrin kerrosta pohojanpuolelle.

Sitte kives kasvaa semmosta vihreetä *ahdinpartaa*. Se oli semmosta, että se oli todella vaikee poistaa. Sitä sitte *pyttyy*, vetee kätkettii, sinne auringon paisteeseen, *pressu* päälle, ni se mätäni, ni sitte sen sai heleposti pestä. Ne oli pytytys, ko hyvä lämmin ilama ni kolome viikkoo korkeintaan. Se oli sama juttu nuis *lohirsän aidois*. Ihan vaan kevytpressuu päälle, ni ne mätäni sielä. Sitte vähä painepesurii.

Keväisin kyllä rehevöitymisen huomaa, siihen vaikutti jo aika paljo niinko sään ja veden lämpötila, ettei kymmenen asteen vedes tapahtunu mitää. Mutta ko oli kauheen lämmintä ni se rupes aikasemmin rehevöitymää. Periaattees joka vuosi oli erilainen.

Silakkaverkoilla

Silakkaverkoilla me käyti pohjoses aina **Sillan matalas** saakka. Eteläs me käytiin **Sumpparissa** ja **Harjulla**, ja **Kaijan** takana (**Porin** edustalla). Mutta harvoin. Se oli kolmen tunnin ajomatka, ko kuudelta aamulla olis tarvinnu olla silakat pois verkoista. Ainoastaan syksyllä käytiin näin pitkällä. Viimeks käytiin *silakkarääkis* keväsin, oliko se keväällä 1990 tai 1991 viiminen kerta.

Venerantojen silakkapaatteja 1980-luvun alussa. Kuva: Merikarvia-seuran arkosto.

*Monofiiliverkko*aikaan silakkaverkon *häntäverkko* pistettii raskaampaa *kivee* se *häntäverkko*. Jarrutus tapahtu sillä konstilla. Sillon me keväällä ruvettiin, että kolme-neljä kertaa käyti rääkissä. Sitte sen jälkeen lyötii *ankkurin nokkaa Heijjoosee*. Silakkaverkot oli tavallisesti *Heijjos Makkaran* ja *Honkon* vesillä. Meillä ei ollu enää *lekkereitä*, tilalle oli tullu *muovikannuja*. Olen mä ollu sillain rääkis *pumpuliverkoilla*, että oli *lekkerit* paatis. Olin sillon Onnin (Veneranta) kanssa. *Puuvilla* oli töisempää, ko ne *puuvillaset* oli *vapeilla* kuivumas. Monofiilit saatto jättää kasaan siihen, ja laittaa ehtoolla paattiin.

Silakkarysän teknistä tietoa

Silakkarysäs truttivyä oli *etummainen*, sitte oli *nieluvyä*, sitte oli perämmäinen *harvanieluvyä*, missä oli *etuliinat* kiini, *välivöillä* ei mitään erillisnimiä ollu. Meillä oli siitä *harvanieluvyässä* oli ankkurit, ni siihen pääsi kiinni, jos oli paljon kalaa. Mutta ko tarpeeks oli kalaa, ni ei auttanu mikää. Ois vaatinu hyvät vinssit.

Meillä oli *nielussa* pyöree messinkirengas, mistä meni *tappi* välistä. *Nielulangan* pääs oli naru ja se vedettiin löysää ja renkaan ympärille tuli *truttisilämät*. Köysi kuluki näis silmis, sitte ko se kuluki siellä, vedettiin *nielulankoin* kiini ja ne vedettiin piukkaan siitä. Se pelas kauheen hyvin, ei *sevonnu* mihinkään. Sitte ko se kiristettii, ni sitte oli *trutti* kiini.

Meillä oli *tanko* kiinnittämässä (ja nostamassa veden pintaan) *etuliinaa*. Loppuaikana meillä oli *kohot*, *tankoo* ei ollut enää. Siihen tarvitti vaa kaks ankkurii, se toimi oikeen hyvin sillai. Meillä oli *etuliinassa* *kivet* puolentoista metrin välein. Kulmissa oli isommat kivet. Kivet pakkas menee (jäädä meren pohjaan) joka vuosi. Ko oli *kivipohojaa*, ne *hakkas* ne poikki. *Kivinarut* oli *manilaa*, ko se kesti paremmin siinä *hakkaamisessa*.

Rysässä aidan *maapää* hajos joskus tuulella. Ja sitte *siiven päät*, kulumat hajos. Aukes *paulalta*, kulmasta metrin pari. Kulmissa meillä oli *troffut*, joka kohodas mihin ankkurit tuli. Meillä oli *likarin* alkuperänen nimitys, se oli puusta veistetty pölkky, molemmissa päissä oli reikä. **Brännäsviikin** pojillakin oli semmone *kloppi*. *Kloppi* ja *likari* oli samanlaisia. *Kloppeja* oli käytössä vielä 1980-luvulla. Kaks metrii *troffusta* oli köyttä ni se tuli *kloppii* ja sitte se lähti ankkurii. Ja sitte ankkurista lähti ylös *pukkoo*. Rysässä reunapaula oli meillä *liiki*, mutta *kirkolla* oli *stadi*. Kaks metrii *troffusta* köyttä *kloppii* ennenko siitä lähti ankkuri. Meillä lähti sitte *pukkoo* siitä ankkurista.

Vetolaitteet

Ko silakkarysät *nostettii*, ei ollu muuta ko kädet. Se oli niin alakeellista touhuu, ko ei edes *rullan* ylitte vedetty. Ihan käsin vedettii. Rysä vedettii esti paattii, pestii rannalla, vietii kuivumaa ja ankkurit haettii toisella kerralla.

Meillä oli *konspeli*, jolla kierretää, nousi vähä isompiki. Sillä vedettii *rääkipaatteja*. Yks kiersi, ni nousi rääkipaatti. Siinä oli sen verran pitkä se vääntöaisa, että se voima riitti. Siinä oli puut sillain sitte alla että se tuli kyljelläs ylös. Paatin *tapin reiät* auki, että vesi pääsi uloos, ettei vesi jäätyny sielä. Käytettiin vielä 1960-luvulla. Sitte 1970-luvulla oli traktori vetämässä.